

35

Svar på skrivelse från
Talla Alkurdi (S) m.fl om
ojämlik testning i Region
Stockholm

HSN 2021-0200

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Chefläkarenheten
Elda Sparrelid

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-03-23

HSN 2021-0200

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Svar på skrivelse från Talla Alkurdi (S) m.fl om ojämlik testning i Region Stockholm

Ärendebeskrivning

I en skrivelse till hälso- och sjukvårdsnämnden ställer Socialdemokraterna ställer följande frågor:

Hur kommer det sig att det tog så pass lång tid innan mobila testenheter var igång?

Varför har hälso- och sjukvårdsnämnden inte informerats om den ojämlika fördelningen av antalet testade i länet?

Vilka åtgärder planeras för att säkerställa en jämlik testning efter behov?

Vilka lärdomar har dragits från den ojämlika testningen inför den pågående och kommande vaccineringen?

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Skrivelse från Talla Alkurdi (S) m.fl om ojämlik testning i Region Stockholm

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar följande:

Skrivelsen anses besvarad.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund

Det stämmer att covid-19 pandemin drabbat stockholmarna ojämlikt och att vissa områden och vissa grupper drabbats hårdare än andra, på liknande sätt som i andra delar av världen. Om testningen också varit ojämlik går däremot inte att avgöra med tillgängliga data.

Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) har fått i uppdrag av HSF att kartlägga utvecklingen av coronapandemin i Stockholms län. Rapporten som omnämns, "Socioekonomiska faktorer och covid-19 i Stockholms län" publicerades i november 2020. Den visar att den riskfaktor som ensam förklarar mer än de andra tillsammans under den första vågen av pandemin i Stockholms län (tom juni 2020) var personernas bostadsområde.

Låginkomsttagare, personer som inte kan arbeta på distans, personer som arbetar inom vård/omsorg och personer födda i vissa länder hade alla ökad risk att avlida i covid-19. Av de socioekonomiska faktorerna var inkomst den faktor som hade tydligast koppling till risken att dö i covid-19. Även äldre personer, män och medicinska riskgrupper har ökad risk.
https://www.folkhalsoguiden.se/globalassets/verksamheter/forskning-och-utveckling/centrum-for-epidemiologi-och-samhallsmedicin/folkhalsoguiden/rapporter-och-faktablad/rapport-2020.10-socioekonomiska-faktorer-och-covid-19-i-stockholms-lan_november-2020_.pdf

Sedan den storskaliga covid-19 testningen för allmänheten infördes i juni har det funnits följande huvudsakliga möjligheter för invånare med symtom att testa sig:

1. Via 1177.se, genom att använda appen "Alltid Öppet" (invånaren kan då beställa hemtest eller drive-in test)
2. Via vårdcentralen (ffa för personer som inte har möjlighet att använda "Alltid Öppet" appen)

Det finns också vissa andra möjligheter, t.ex. genom att vara ombud för sitt barn och hämta ett test på ett laboratorium, att testa sig på närakuter/sjukhus eller testning genom doktor.se (det sistnämnda för personer med samhällsviktiga yrken).

<https://www.1177.se/Stockholm/sjukdomar--besvar/lungor-och-luftvagar/inflammation-och-infektion-ilungor-och-luftror/om-covid-19--coronavirus/lamna-prov-och-fa-provsvvar-om-covid-19/provtagning-for-dig-som-ar-sjuk-i-covid-19/>

Det totala antalet tester/vecka som tas i länet finns tillgängligt och publiceras varje vecka på

<https://vardgivarguiden.se/kunskapsstod/smittskydd/sjukdomar/coronavirus-2019-ncov/statistik-covid-19/>

Däremot finns det inte uppgift om antalet tester/invånare som tas i olika geografiska områden inom länet (t.ex. kommuner och stadsdelsområden). För de personer som testas positivt för covid-19 görs en smittskyddsanmälan enligt smittskyddslagen. I och med detta finns uppgift om var dessa personer är folkbokförda, så antalet positiva fall/invånare i ett visst område kan analyseras och publiceras också veckovis på Smittskydd Stockholms webbplats (se länk ovan). Eftersom motsvarande uppgifter saknas för dem som testas negativt kan man inte säga hur många som totalt testats per geografiskt område. Således är det inte möjligt att med tillgängliga data avgöra om testningen är jämnt fördelad över länet eller inte.

Den analys av testningen som Expressen publicerade 201225 baserades på antal levererade hemtester till olika områden under 201109-201206, men inkluderade inte de tester som tagits genom de andra testningsmöjligheterna (t.ex. på vårdcentraler eller via drive-in stationer). Denna analys gav således inte en fullständig bild av antalet utförda tester per invånare per område. Den enda slutsats som kan dras är därför att antalet **hemtester**/område är lägre i vissa geografiska områden än i andra. <https://www.expressen.se/nyheter/qs/bristerna-i-test-strategin-rika-testar-sig-fattiga-dor/>

Den 7 oktober bjöd Smittskydd Stockholm in till ett möte med representanter för de 15 vårdcentraler som har högst relativt Care Need Index och som har ett särskilt hälsofrämjande befolkningsinriktat uppdrag. <https://vardgivarguiden.se/avtal/vardavtal/avtal-wardval-lov/lov-wardval-stockholm/huslakarverksamhet/huslakaruppdraget-och-tillaggsavtal/halsoframjande-befolkningsinriktade-insatser/> Även de vårdcentraler som utför hälsoundersökningar på asylsökande mfl. var inbjudna <https://vardutbud.vardgivarguiden.se/?commitment=10072>, för att höra hur de uppfattade läget och även lyfta vikten av testning.

På agendan fanns följande punkter:

- Har informationen om prevention och testning nått ut i era områden, till de patientgrupper ni möter?
- Vad tycker ni är prioriterat inför en eventuell ökning av fall under hösten/vintern?
- Annat ”medskick” till oss?

Under detta möte framförde deltagarna att invånarna i deras områden kan ha flera barriärer mot att använda ”Alltid Öppet”-appen, t.ex. sakna personnummer, mobilt bank-id eller har språkliga eller tekniska barriärer, liksom att många saknar bil och därför inte kan använda drive-in stationerna. Många av vårdcentralerna angav att de hade goda möjligheter att erbjuda covid-19 test, men vid enstaka vårdcentraler kunde testning inte

erbjudas. Två förslag som framfördes vid mötet var en walk-in testningsenhet centralt i Järvaområdet och en testningsbuss som åker omkring.

Dessa synpunkter och förslag förmedlades till styrgruppen för covid-19 provtagning (som leds av chefläkare, HSF samt smittskyddsläkare med deltagande av SLSO samt samordningsansvariga på Karolinska Universitetslaboratoriet, KUL) och en arbetsgrupp med mål att öka tillgängligheten till provtagning för personer som inte kan använda "Alltid Öppet"-appen tillsattes.

Den lösning som arbetsgruppen tog fram innebar en mobil provtagningsenhet bemannad av flerspråkig personal som testar invånaren, som kan komma för provtagning utan att boka tid i förväg (drop-in). Invånaren får svar per telefon, och de som får ett positivt covid-svar blir uppringda för ytterligare information och smittspårning.

Ett flertal aktörer behövde involveras i processen och ett nytt flöde togs fram. Exempel på delar som behövde förberedas/lösas:

- Berörda stadsdelsförvaltningar föreslog lämpliga platser och uppställningstillstånd söktes.
- Informationsmaterial för patienterna och invånarna i området producerades, översattes till många språk och spreds.
- En IT-lösning för överföring av provsvaren till patienten skapades.
- Vårdhygienisk expertis konsulterades för att säkerställa en smittsäker verksamhet för såväl patienterna som personalen.
- Ett utbildningstillfälle för leverantörens personal genomfördes.
- Vårdcentralerna i närheten behövde ta fram en lösning för att skapa reservnummer för de patienter som saknar personnummer.
- SLSOs smittspårningsteam ringer upp de patienter som provtagits positiva, dvs har covid, för ytterligare information och smittspårning.

En kravspecifikation togs fram och genom direktupphandling kunde ett pilotprojekt startas. Avtal med leverantören (Samtrans) skrevs den 2021-01-05. Leverantören kunde av praktiska skäl starta verksamheten först den 18/1. Provtagningsbussen startade i Tensta och Husby, och delar nu veckodagarna mellan dessa båda områden och Rinkeby.

För att kunna teckna avtal för fler mobila provtagningsenheter behövde en offentlig upphandling genomföras. Denna utlystes 2021-01-15, anbuden kom in senast 2021-02-08, och avtal har den 2021-03-09 tecknats med Legehuset Sverige AB för att ansvara för driften av ytterligare 4 mobila provtagningsenheter. Dessa har driftsatts den 16/3, och kommer då att omväxlande placeras i ca 15 olika områden bl.a. i Södertälje, Botkyrka och Skärholmen.

Överväganden

1. En mobil provtagningsenhet är en ny och unik verksamhet och förberedelser behövde göras med att få fram lösningar för hela provtagningsflödet. Se ovan exempel på delar som behövde vara på plats innan start.
2. Det går inte att avgöra om testningen är ojämnt fördelad i länet eller inte, då vi saknar ”nämnardata” (det totala antalet testade inklusive negativa tester) uppdelat på geografiska områden. Försök har gjorts att få tillgång till dessa data men hittills utan framgång bl.a. pga GDPR. Det kan vara så att det är svårare att få en tid för att bli testad på vårdcentral än via ”Alltid Öppet”-appen och att tillgången till testning då är lägre för grupper som inte kan använda ”Alltid Öppet”, men vi har inte data som kan avgöra detta.
3. De åtgärder som planeras för att underlätta för fler personer att testa sig är den ovan nämnda expansionen av mobila testningsenheter till totalt 15 områden. Kommunikation om dessa och övriga befintliga testningsmöjligheter fortsätter på många språk i många kanaler.
4. Hälsa- och sjukvårdsförvaltningen arbetar med att ta fram en lösning för att personer som har olika barriärer mot att använda ”Alltid öppet” eller andra bokningssystem som kräver mobilt bank-id enkelt ska kunna boka tid för vaccination genom att ringa ett mångspråkigt call-center. Förvaltningen arbetar för att säkerställa lätt tillgängliga vaccinationsmöjligheter i områden och för grupper som drabbats hårt av covid-19. Information om vaccination kommer att göras tillgängligt på många språk, genom många kanaler.

Johan Bratt
Tillförordnad Hälsa- och sjukvårdsdirektör

Johan Bratt
Avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Akten

Godkänd av Johan Bratt, 2021-03-23

Skrivelse om ojämlik testning i Region Stockholm

Covid-19-pandemin har slagit hårt mot hela Region Stockholm, men vissa delar av regionen har drabbats allra hårdast. En rapport från Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) pekar på att stockholmarna har haft olika förutsättningar för att följa de allmänna råden och att skydda sig mot sjukdomen. Utsatta bostadsområden och personer med arbetarklassbakgrund har drabbats hårdare av viruset. Inkomst är den socioekonomiska faktor som har tydligast koppling till risken att dö.

Trots detta har människor i områden med lägre hälsotal testat sig i mindre utsträckning än boende i mer välbärgade områden. Klassamhället syns inte bara i sjukdomens framfart utan även i antalet testade. Enligt mediala granskningar har detta varit känt i Region Stockholm sedan oktober, men det blågröna styret har inte agerat för att säkerställa en jämlik testning. Detta trots att lokala vårdcentraler har larmat om det låga antalet testade. Vi socialdemokrater är även kritiska till att hälso- och sjukvårdsnämnden inte har informerats om de kända bristerna.

Först efter jul meddelar Region Stockholm att en mobil teststation kommer sättas upp i Tensta, en av de stadsdelarna med lägre antal testade. Detta är ett mycket välkommet besked, men det kommer dessvärre alldeles för lite och för sent.

Vi socialdemokrater ser mycket allvarligt på att testningen inte tycks ha följt en behovsprincip, inte minst inför den pågående och kommande vaccineringen. Vi menar att lärdomar från testningen måste dras för att säkerställa att vaccineringen genomförs både snabbt och jämlikt.

Socialdemokraterna ställer följande frågor:

- Hur kommer det sig att det tog så pass lång tid innan mobila testenheter var igång?
- Varför har hälso- och sjukvårdsnämnden inte informerats om den ojämlika fördelningen av antalet testade i länet?

SKRIVELSE

- Vilka åtgärder planeras för att säkerställa en jämlik testning efter behov?
- Vilka lärdomar har dragits från den ojämlika testningen inför den pågående och kommande vaccineringen?

Talla Alkurdi (S) m.fl